

Schrijven met de hand en blind typen:
een goede combinatie?

Henny van der Meijden PhD
Docent/onderzoeker
Onderwijswetenschappen Radboud Universiteit
Anneloes Overvelde PhD
Kinderfysiotherapeut/onderzoeker/cursusleider

De kracht van schrijven met de pen 2.0
12 oktober 2022

SchrijvenNL

1

Doel

- **Waarom**
 - leesbaar en vloeiend leren schrijven
 - leren blind typen
- Hoe pak je leren blind typen aan
- Welke taken schrijven en welke taken typen?

Wat gaan we doen?

12-10-2022 Henny van der Meijden-Anneloes Overvelde

2

Aan de slag

12-10-2022 3

3

Schrijven: uit *Jos is in de wei*

Het musje vergeeft Jos en slaat zijn vleugels uit. Jos gaat op een sukkeldrafje naar huis. Onderweg moet hij een drukke verkeersweg oversteken. Hij gaat bij een zebrapad stilstaan en wacht tot de grote vrachtwagen, die hij in de verte ziet aankomen, langs is gekomen. Dan kijkt hij nog een keer naar links, naar rechts en nogmaals naar links en steekt over. Thuis aangekomen is zijn moeder gelukkig niet boos over de scheur in zijn broek. Ze maakt lekkere chocolademelk voor hem en Jos typt het hele verhaal in een Worddocument op de computer. Later wil hij journalist worden en daarom wil hij journalistiek gaan studeren.

SchrijvenNL

12-10-2022

4

Typen: uit *Jan is bij oom*

De kinderen lopen op een sukkeldrafje met oom mee langs enorme pakhuizen, kantoren, opslagplaatsen met containers, parkeerterreinen vol met vrachtwagen. Oom puft ervan. "Ik word oud, mijn gewrichten kraken helemaal". "Daar ligt die mammoettanker nog", wijst Suus. Ze is trots op dat moeilijke woord. "Gaan we weer met de metro?", vraagt Jan. Oom grinnikt bevestigend, hij grabbelt naar zijn portemonnee en vist alvast tussen munten en verkreukelde briefjes het kaartje tevoorschijn. Daar zijn ze al bij het metrostation. "Goed uitkijken hoor", zegt oom, "en op de zebra oversteken".

13-10-2022

5

Schrijven: Juan está con el tío

Lentamente los niños caminan con el tío pasando por enormes almacenes, oficinas, depósitos de contenedores, estacionamientos llenos de camiones. El tío da un suspiro. "Me estoy haciendo viejo, siento mis articulaciones por todas partes". "Ese gigantesco camión cisterna todavía está allí", señala Suus. Está orgullosa de esa palabra difícil. "¿Vamos a tomar el metro de nuevo?", pregunta Juan. El tío sonríe afirmativamente, busca a tientas su billetera y saca la tarjeta entre monedas y billetes arrugados. Ya están allí en la estación de metro. "Cuidado", dice el tío, "y cruza en el paso de peatones".

13-10-2022

6

Typen: José esta en el prado

El gorrion perdona a Jos y extiende sus alas. José vuelve lentamente a casa. En el camino tiene que cruzar una calle muy transitada. Se detiene en un paso de peatones y espera a que pase el gran camión que ve acercarse desde lejos. Luego vuelve a mirar a la izquierda, a la derecha y otra vez a la izquierda y cruza la calle. Cuando llega a casa su madre afortunadamente, no está enojada por la rotura de sus pantalones. Ella prepara una leche con chocolate para él y José escribe la historia completa en un documento de Word en la computadora. En el futuro quiere ser periodista y por eso quiere estudiar periodismo.

13-10-2022

7

Manieren om te typen

Welke type typer ben jij?

- <https://youtu.be/zCU58HKJoMo>

Voor thuis:

Typtest uit Ticken.nl

- <https://www.ticken.nl/typecursus/typetest.html>

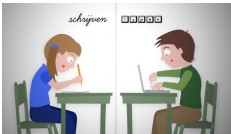
13-10-2022

8

8

Welke ervaringen?

- Schrijven versus typen
- Blind typen of hunt and peck

12-10-2022 Henry van der Meijden-Anneloes Overvalde 9

9

Manier van typen	Typesnelheid (aanslagen per minuut)
Blind typend met alle vingers, veel ervaring, jong geleerd	300 - 450
Blind typend met alle vingers, een jaar ervaring na de typecursus	200 - 300
2-vingerig typen (hunt and peck)	140 - 180
2-vingerig overtypen (hunt and peck)	100-135

Trage typer <-> de snelste schrijver 14 jaar

Mean Handwriting Speeds: Letters per Minute

	Girls	Boys
Grade 1	21	17
Grade 2	36	32
Grade 3	50	45
Grade 4	66	61
Grade 5	75	71
Grade 6	91	78
Grade 7	109	91
Grade 8	118	112
Grade 9	121	114

Schrijfsnelheid SOS-2-NL

Groep 6	28-44
Groep 7	37-61
Groep 8	38-68

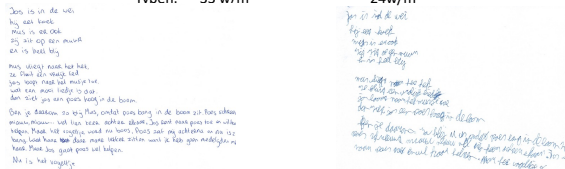
Uit: Graham, 2009; SOS-2-NL; www.ticket.nl 10

10

Schrijven versus typen: Leesbaarheid

Goede schrijvers zijn ook goede typers
(onderzoek 102 brugklassers, bovenbouw BO)

Meisje, 12 jaar HAVO 1 Jongen 12 jaar, HAVO 1
Schrijven: 24 w/m 16 w/m
Tvoen: 33 w/m 24w/m

12-10-2022

11

Kinderen die kunnen typen:

- Typen sneller, minder correcties
- Betere resultaten (spellen, tekstproductie)
- Veranderen niet van kijkrichting
- Gebruiken beide handen even veel

12-10-2022

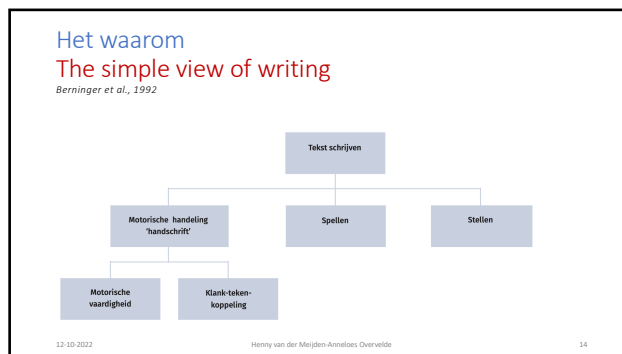
12

Digitale geletterdheid:

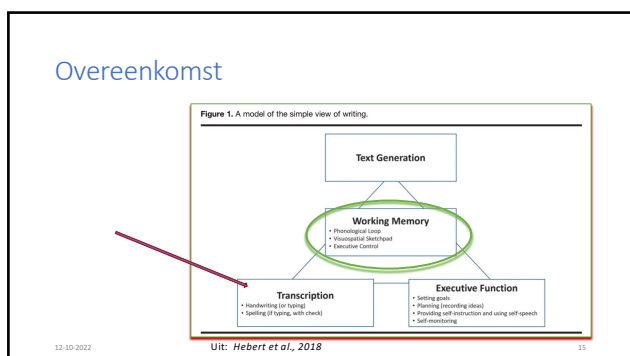
informatievaardigheden	zoeken en selecteren van informatie verwerken en presenteren van informatie
ICT-basisvaardigheden	omgaan met kantoorapplicaties: tekstverwerkers, spreadsheet-, presentatie-, e-mail programma's
mediawijsheid	kritisch omgaan met media
computational thinking	probleemoplossen met ICT

13

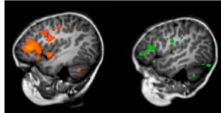

14

15

Schrijfbeweging versus tikbeweging

Schrijven zorgt voor diepere verwerking

Multimodale koppeling
Perceptuele –motorische variabiliteit
Zelf genereren

James 2017

12-10-2022 Henry van der Meijden-Anneloes Overvelde 16

16

De evidentie: schrijven vs. typen

- Vergelijkbare lengte van **teksten**, schrijvers meer tijd nodig
- Langere tekst bij typers leidt niet tot betere structuur of inhoud van de tekst
- Bij **notuleren/aantekeningen**: geen verschil in weergeven van feitelijke kennis, maar betere conceptvorming bij schrijvers

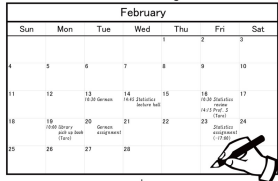
Dit is ook al het geval bij 11-12 jarigen!

Feng et al., 2019; Allen et al., 2020; Harbury&Edmonds, 2020;

12-10-2022 17

17

De evidentie: schrijven vs. typen

Schedule-recording task

February

Sun	Mon	Tue	Wed	Thu	Fri	Sat
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13 12:30 Genes	14 14:00 Schiedamschen	15 14:00 Schiedamschen	16 14:00 Schiedamschen	17
18	19 18:00 Schiedamschen	20 Genes	21 Genes	22	23 Schiedamschen	24
25	26	27	28			

↓ 1 h
Retrieval task

Umejima et al., 2021

12-10-2022 18

18

Wil je hier meer over lezen?

Blog SchrijvenNL
Evidence Statement
Aan de slag met handschriftonderwijs
James (2017). The importance of handwriting experience on the development of the literate brain.

Kennisrotonde -> zoek op: handschrift

NATIONAAL REGIEORGaan ONDERWIJSONDERZOEK

12-10-2022 Groep 1-2 Monique van Oers en Matigo van Hartingsveldt 19

19

Leren blind typen

Wat is meest geschikte leeftijd en waarom?

Groep 4-5	
Groep 5-6	
Groep 7-8	

12-10-2022 Henry van der Meijden-Anneloes Overvelde 20

20

Leren blind typen: meest geschikte leeftijd? In de loop van groep 6

Wat zegt de wetenschap?

- Eerst schrijven met de hand
- Voldoende taalvaardigheid (lezen, spellen)
- Aandacht, zelfreflectie,
- Motivatie, doorzettingsvermogen

“ik gooi dat ding het raam uit!!”

13-10-2022

21

Leren blind typen: Criteria keuze cursus ?

Opbouw/inhoud	
Vormgeving	
Snelheid/nauwkeurigheid	
Aanpassingen	
Diploma	
Ondersteuning leerling	
Ondersteuning leerkracht	
Kosten	

13-10-2022

22

Hoe zit een cursus in elkaar?

- 3 fasen: Cognitief, associatief, geautomatiseerd
- Rond 20 lessen,
- Starten vanuit de basisrij
- Elke les nieuwe toetsen
- Vanuit daar verder bouwen
- Steeds herhalingen van eerder aangeboden letters
- Vaak (kort) oefenen

13-10-2022

23

Een eerste types: weer aan de slag

- Eerste oefening (uit cursus voor Syrische vluchtelingen)
- Demoles TypTuin: <https://mijn.typtuin.nl/#/typtuin-proberen>
- Context van het “spel”
- <https://www.youtube.com/watch?v=Ycslbi5NJdA>

13-10-2022

24

Typeworld
<https://www.instruct.nl/methoden/typeworld-kids/>

12-10-2022 25

25

TypTuin
<https://www.youtube.com/watch?v=Ycslbi5NJdA>

12-10-2022 26

26

Typ10
<https://www.youtube.com/watch?v=G7s6pr5GRTw>

12-10-2022 27

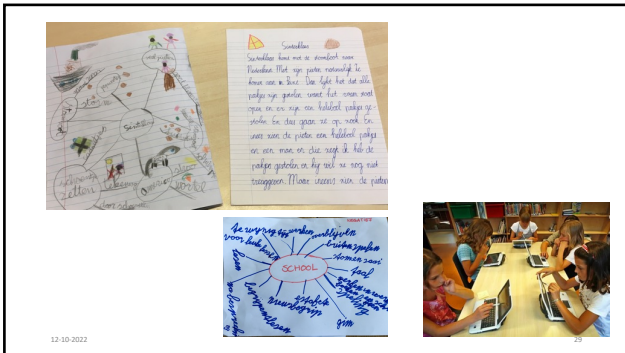
27

Welke taken: schrijven of typen?

- Geschiedenis
- Woordjes leren
- Dictee oefenen
- Rekenen
- Opstel
- Werkstuk
- Agenda
- Vorm van vervolgonderwijs
- Beroep

12-10-2022 28

28

29

30

Welke taken

Schrijven = leren

- Onderhoud de vaardigheid van het schrijven

Typen = produceren

- Onderhoud de vaardigheid van het typen

12-10-2022

31

Schrijven in de zin van tekst genereren

Zoek de combinatie!

12-10-2022

32

Hoe zit het dan bij kinderen met

- DCD/motorische problematiek
 - Richtlijn DCD
- Dyslexie
 - Hebert
- ASS
- ADHD

12-10-2022 33

33

Nieuwe digitale technologie

One note

For Office users, OneNote is great

iMore

ipad Pro

Neo Smart Pen

Neo smartpen M1 Tutorial Video

12-10-2022 34

34

Schrijven met een stylus

Alamargot & Marin, 2015, Mayer et al. 2020, Gerth, 2016

A letter tracing

B letter zoo

C puzzle

D rhyme

FIGURE 2 | Overview of the training task used for written language training in kindergarten children. The tasks were the same for all three training groups (pencil group, stylus group and keyboard group). They differed only with regard to the writing mode (writing with a pencil on a paper vs. writing with a stylus in the tablet surface vs. typing on a digital keyboard). Top left (A) = letter tracing. Top right (B) = letter zoo. Bottom left (C) = puzzle. Bottom right (D) = rhyme completion.

Henry van der Meijden-Anneloes Overvelde

12-10-2022 35

35

Schrijven met een stylus

Toekomstmuziek

12-10-2022 36

36

